

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та
управління

_____ Т. Ф. Бірюкова

«_____» _____ 2021 р.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З СІМ'ЄЮ ТА МОЛОДДЮ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістрів
заочної (дистанційної) форми здобуття освіти
спеціальності 231 Соціальна робота
освітньо-професійна програма:

Соціальна робота

Укладач: Маліновська О.С., к. філос. н., доцент, доцент кафедри соціальної філософії та управління

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної філософії
та управління

Протокол № 1 від “26” серпня 2021 р.
Завідувач кафедри _____

_____ Т.І. Бутченко
(підпис) (ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 1 від “30” серпня 2021 р.
Голова науково-методичної ради

факультету _____
_____ Н.В. Горло
(підпис) (ініціали, прізвище)

Погоджено
з навчально-методичним відділом

_____ (ініціали, прізвище)
(підпис)

2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни
		Заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 23 Соціальна робота	Кількість кредитів – 3	Вибіркова
		Блок дисциплін вільного вибору студента в межах спеціальності
Спеціальність 231 Соціальна робота	Загальна кількість годин – 90	Семестр:
		3-й
Освітньо-професійна програма Соціальна робота	Змістових модулів – 4	Лекції
		2 год.
Рівень вищої освіти: магістерський	Кількість поточних контрольних заходів – 8	Семінарські
		2 год.
		Самостійна робота
		86 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Соціальна робота з сім'єю та молоддю»: формування у майбутніх соціальних працівників знань та практичних навичок щодо роботи з сім'єю та молоддю.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Соціальна робота з сім'єю та молоддю» є:

- засвоїти теоретичні засади соціальної роботи з сім'ями та молоддю;
- узагальнити практичні методи та методики соціальної роботи з сім'ями та молоддю;
- вивчити інноваційні підходи в соціальній роботі сім'ями та молоддю.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- сутність сім'ї, її види, типи, структура та функції;
- особливості, основні напрями соціальної роботи з сім'ями;
- моделі соціальної роботи з різними типами сімей;
- технології соціальної роботи з молоддю;
- основні поняття, правові основи та сутність соціальної роботи з молоддю;
- специфіку соціальної роботи: з молоддю з особливими потребами; особами, що повернулися з місць позбавлення волі; підлітками та молоддю з девіантною та адиктивною поведінкою;

вміти:

- організовувати соціально-профілактичну, діагностичну, реабілітаційну та інші види роботи з різними видами сімей;
- застосовувати необхідні форми і методи соціальної роботи для допомоги сім'ям, що її потребують;
- застосовувати форми і методи соціальної профілактики, допомоги, обслуговування та реабілітації в роботі з молодими людьми;
- проводити необхідну діагностично-дослідницьку, соціально-педагогічну, психологічну і інформаційну роботу у молодіжному середовищі.

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
ЗК4. Здатність виявляти та вирішувати проблеми, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт	Проблемний. Дослідницький Усне опитування на семінарських заняттях Практичні завдання
ЗК13. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	Проблемний. Дослідницький Усне опитування на семінарських заняттях Практичні завдання
СК2. Здатність до виявлення соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення.	Проблемний. Дослідницький Практичні завдання

СК8. Здатність до професійної рефлексії: до надання допомоги та підтримки клієнтів із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей	Проблемний. Дослідницький Усне опитування на семінарських заняттях Практичні завдання
СК9. Здатність до спільної діяльності та групової мотивації, фасилітації процесів прийняття організаційних та групових рішень.	Проблемний. Дослідницький Усне опитування на семінарських заняттях Практичні завдання
РНзн01. Знати основні сучасні теорії соціальної роботи як науки та практичної діяльності, нормативно-правову базу соціальної роботи та соціального забезпечення.	Проблемний. Дослідницький Усне опитування на семінарських заняттях Практичні завдання
РНу11. Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи	Проблемний. Дослідницький Усне опитування на семінарських заняттях Практичні завдання
РНу13. Інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід з соціальної роботи	Проблемний. Дослідницький Усне опитування на семінарських заняттях Практичні завдання
РНзз06. Обґрунтовувати необхідність соціальних змін, прийняття практичних рішень щодо покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки	Проблемний. Дослідницький Усне опитування на семінарських заняттях Практичні завдання
РНк02. Вміння будувати формальну та неформальну комунікацію, змінювати комунікаційні стилі в процесі спілкування	Проблемний. Дослідницький Усне опитування на семінарських заняттях Практичні завдання
РНаів05. Застосовувати методи соціальної роботи в конкретних умовах взаємодії з клієнтом	Проблемний. Дослідницький Усне опитування на семінарських заняттях Практичні завдання

Міждисциплінарні зв'язки пов'язують курс «Соціальна робота з сім'єю та молоддю» з іншими дисциплінами освітньо-професійної програми. Наприклад, з дисципліною «Актуальні проблеми та сучасні теорії соціальної роботи» його пов'язують питання теоретичних засад вивчення предмета, розуміння актуальних проблем, технологій і моделей соціальної роботи з сім'єю та молоддю. З дисципліною «Соціальна робота в громаді» його об'єднує дослідження інноваційних підходів у соціальній роботі з цими категоріями тощо. Курс дозволяє поглибити знання і навички, підвищити рівень компетентності у роботі майбутнього фахівця.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади соціальної роботи з сім'ями

Тема 1. Вступ до курсу «Соціальна робота із сім'єю та молоддю».

Мета та завдання курсу «Соціальна робота з сім'ями та молоддю». Міждисциплінарні зв'язки курсу. Взаємозв'язок соціальної роботи і соціальної педагогіки. Об'єкт і клієнт в соціальній роботі. Класифікація клієнтів соціальної роботи. Сім'я та молодь як об'єкт соціальної роботи.

Загальні принципи соціальної роботи. Принципи соціальної роботи з сім'ями. Принципи соціальної роботи з молоддю.

Тема 2. Походження, сутність та актуальні проблеми сімей.

Структура, функції сім'ї, система сімейних відносин, сімейний образ життя. Типологія сімей. Характеристика різних типів сімей. Криза сім'ї як соціального інституту. Специфіка роботи з сім'єю. Соціально-правовий захист сім'ї. Соціальне забезпечення сім'ї.

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти соціальної роботи з сім'ями

Тема 3. Напрями і форми соціальної роботи з сім'єю.

Сімейна терапія. Сімейна психопрофілактика. Надання соціальної допомоги сім'ї. Сімейне посередництво у розв'язанні сімейних конфліктів. Сімейне консультування. Соціально-педагогічна робота з сім'єю. Соціальне обслуговування сім'ї. Соціально-реабілітаційна робота з сім'єю. Соціально-профілактична робота з сім'єю. Соціальний супровід сім'ї. Соціальне інспектування. Волонтерство як форма соціальної роботи з сім'ями.

Тема 4. Особливості соціальної роботи в сім'ях різного типу.

Особливості роботи в багатодітних сім'ях. Особливості роботи в неповних сім'ях. Особливості роботи в багатопоколінних сім'ях. Особливості роботи з молодими сім'ями. Особливості роботи з сім'ями, які мають дітей з обмеженими можливостями. Соціальна робота з сім'ями учасників АТО та військовослужбовців. Соціальна робота з сім'ями внутрішньо переселених осіб та мігрантів. Соціальна робота з сім'ями осіб, які повернулися з місць позбавлення волі. Зарубіжний досвід соціальної роботи з сім'ями різних типів.

Тема 5. Соціальна робота з сім'ями, які зазнали дискримінації

Феномен дискримінації у сучасному світі. Антидискримінаційні практики у соціальній роботі: поняття, види. Антидискримінаційні практики в соціальній роботі з сім'ями представників етнічних та релігійних меншин. Антидискримінаційні практики в соціальній роботі з сім'ями представників ЛГБТ-груп. Антидискримінаційні практики в соціальній роботі з сім'ями осіб з ВІЛ.

Змістовий модуль 3. Теоретичні засади соціальної роботи з молоддю

Тема 6. Загальна характеристика соціальної роботи з молоддю.

Категорія «молодь». Молодь як об'єкт соціальної роботи. Культурно-історичні особливості соціальної роботи з молоддю в Україні. Соціальна дезадаптація молоді. Заклади соціального обслуговування молоді. Соціальна робота з молоддю у закладах освіти. Інноваційний зарубіжний досвід соціальної роботи з молоддю.

Тема 7. Напрями і форми соціальної роботи з молоддю, що опинилася у складних життєвих обставинах.

Соціальне обслуговування молоді. Надання соціальної допомоги молоді. Соціально-педагогічна робота з молоддю. Соціальна терапія. Соціально-реабілітаційна робота з молоддю. Соціально-профілактична робота з молоддю. Соціальне інспектування. Волонтерство як форма соціальної роботи з молоддю.

Змістовий модуль 4. Практичні аспекти соціальної роботи з молоддю

Тема 8. Соціальна робота з молоддю з девіантною поведінкою.

Поняття девіантної поведінки. Аналіз девіантної поведінки у зарубіжній та вітчизняній психолого-педагогічній науці. Характеристика молоді з девіантною поведінкою. Форми соціальної роботи з молоддю із девіантною поведінкою. Прояви і діагностика девіантної поведінки серед молоді.

Соціальна робота з молоддю, схильною до вживання алкоголю. Неповнолітні наркомани як об'єкт соціальної роботи. Соціальний аналіз безпритульності та бродяжництва серед молоді. Правопорушення неповнолітніх як гостре соціальне явище. Основні напрямки соціальної роботи з профілактики правопорушень серед молоді. Методи соціальної роботи з молоддю, схильними до правопорушень.

Тема 9. Актуальні напрями сучасної соціальної роботи з молоддю

Соціальна робота з молодими сім'ями. Соціальна робота з безробітною молоддю. Соціальна робота з молоддю, яка зазнала деструктивних впливів та залежностей. Соціальна робота з безробітною молоддю. Соціальна робота зі студентською молоддю. Соціальна робота з молодими сім'ями. Соціальна робота з неповнолітніми вагітними. Соціальна робота з молоддю, яка зазнала впливу деструктивних релігійних сект. Соціальна робота з молоддю із комп'ютерною та інтернет залежністю. Соціальна робота з талановитою та обдарованою молоддю. Соціальна робота з молоддю з проявами суїцидальної поведінки.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семінарські заняття, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	12							12	5	5	10
2	18	2		2				16	10	10	20
3	12							12	5	5	10
4	18	2				2		16	10	10	20
Усього за змістові модулі	60	4		2		2		56			60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30	-	-	-	-	-			-	-	40
Загалом		90						-	100		

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		з/д ф
1	Актуальні напрями сучасної соціальної роботи з сім'єю та молоддю	2
	Усього	2

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		з/д ф
1	Соціальна робота з сім'ями та молоддю, які зазнали дискримінації	2
	Усього	2

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – тест у системі moodle	Питання для підготовки: Сім'я та молодь як об'єкт соціальної роботи. Принципи соціальної роботи з сім'ями. Типологія сімей. Сімейна терапія. Сімейна психопрофілактика. Надання соціальної допомоги сім'ї. Сімейне консультування. Соціально-педагогічна робота з сім'єю. Соціальне обслуговування сім'ї. Соціально-реабілітаційна робота з сім'єю. Соціально-профілактична робота з сім'єю. Соціальний супровід сім'ї. Соціальне інспектування. Волонтерство як форма соціальної роботи з сім'ями.	Кількість правильних відповідей (1 питання – 0,5 балів) – усього 10 питань	5

	Практичне завдання	Охарактеризуйте профілактичний рівень соціальної роботи з неблагополучною у виховному плані сім'єю	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання – 5 балів Неповна відповідь на питання – 3-4 бали , Неповна і нелогічна відповідь на питання – 1-2 бали	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2	-	-	10
2	Теоретичне завдання – Відповіді на семінарських заняттях	Питання для підготовки: Особливості роботи в багатодітних сім'ях. Особливості роботи в неповних сім'ях. Особливості роботи в багатопоколінних сім'ях. Особливості роботи з молодими сім'ями. Особливості роботи з сім'ями, які мають дітей з обмеженими можливостями. Соціальна робота з сім'ями учасників АТО та військовослужбовців. Соціальна робота з сім'ями внутрішньо переселених осіб та мігрантів. Соціальна робота з сім'ями осіб, які повернулися з місць позбавлення волі.	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів Неповна відповідь на питання семінару – 3-4 бали , Неповна і нелогічна відповідь на питання семінару – 1-2 бали	5*k2= 10 балів
	Практичне завдання	Презентація на тему Соціальна робота з сім'ями, які зазнали дискримінації	Обсяг – 10 слайдів Презентація логічна і структурована – 2 бали Недостатньо або не зовсім вірно структурована – 1 бал Зміст презентації розкрито повністю – 5-4 бали Зміст презентації розкрито неповністю – 3-1 бали Оформлення – 3-1 бали	10

Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2	-	-	20
3	Теоретичне завдання	Питання для підготовки: Категорія «молодь». Молодь як об'єкт соціальної роботи. Культурно-історичні особливості соціальної роботи з молоддю в Україні. Соціальна дезадаптація молоді. Заклади соціального обслуговування молоді. Соціальна робота з молоддю у закладах освіти. Інноваційний зарубіжний досвід соціальної роботи з молоддю.	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання – 5 балів Неповна відповідь на питання – 3-4 бали Неповна і нелогічна відповідь на питання – 1-2 бали	5
	Практичне завдання – презентація	Презентація на тему Соціальна робота з молоддю, яка зазнала дискримінації	Обсяг – 10 слайдів Презентація логічна і структурована – 2 бали Недостатньо або не зовсім вірно структурована – 1 бал Зміст презентації розкрито повністю – 5-4 бали Зміст презентації розкрито неповністю – 3-1 бали Оформлення – 3-1 бали	5
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2	-	-	10
4	Теоретичне завдання – Відповіді на семінарських заняттях	Питання для підготовки: Соціальна робота з молодими сім'ями. Соціальна робота з безробітною молоддю. Соціальна робота з молоддю, яка зазнала деструктивних впливів та залежностей. Соціальна робота з безробітною молоддю. Соціальна робота зі студентською молоддю. Соціальна робота з молодими сім'ями. Соціальна	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів Неповна відповідь на питання семінару – 3-4 бали , Неповна і нелогічна відповідь на питання семінару – 1-2 бали	5*k2= 10 балів

		робота з неповнолітніми вагітними. Соціальна робота з талановитою та обдарованою молоддю. Соціальна робота з молоддю з проявами суїцидальної поведінки		
	Практичне завдання – Аналіз актуальних проблем сучасної соціальної роботи з молоддю	Актуальні проблеми сучасної молоді. Соціальна робота з молоддю з особливими потребами Соціальна робота з молоддю із комп'ютерною та інтернет-залежністю. Інноваційні методи соціальної роботи з молоддю.	Кількість питань, на які надано повну змістовну відповідь (1 питання –5 балів) – усього 4 питання. 5 балів – відповідь логічна, повна й аргументована 3-4 бали – відповідь логічна й послідовна, але окремі аспекти не розкриті 1-2 бали – відповідь поверхова, студент знає основні поняття	10
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2	-	-	20
Усього за змістові модулі контр. заходів	8	-	-	60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Теоретичні питання і практичні завдання – усне опитування	Питання для підготовки: Сім'я як об'єкт соціальної роботи. Походження, сутність та актуальні проблеми сімей. Принципи і методи соціальної роботи з сім'ями. Форми і технології надання соціальної допомоги сім'ї. Соціально-педагогічна робота з сім'єю. Соціально-профілактична і соціально-реабілітаційна	Кількість питань, на які надано повну змістовну відповідь (1 питання –5 балів) – усього 4 питання. 5 балів – відповідь логічна, повна й аргументована 3-4 бали – відповідь логічна й послідовна, але окремі аспекти не розкриті 1-2 бали – відповідь поверхова, студент знає основні поняття	20

		<p>робота з сім'єю. Особливості роботи в багатодітних сім'ях. Особливості роботи в неповних сім'ях. Антидискримінаційні практики у соціальній роботі: поняття, види. Молодь як об'єкт соціальної роботи. Принципи і методи соціальної роботи з молоддю. Соціальна робота зі студентською молоддю. Соціальна робота з молодими сім'ями. Соціальна робота з неповнолітніми вагітними. Соціальна робота з молоддю з проявами суїцидальної поведінки. Методи соціальної роботи з молоддю, схильною до правопорушень. Соціальна робота з талановитою та обдарованою молоддю.</p>		
	<p>Індивідуальне завдання по темі курсу – методологічний розділ програми соціологічного дослідження</p>	<p>Індивідуальне завдання виконується у вигляді есе з презентацією, за загальноприйнятими у ЗНУ вимогами до оформлення. Обсяг есе повинен складати 10 стор., обсяг презентації 10-15 слайдів. Студент виконує есе та презентацію за обраною темою: Соціальна робота з молоддю, яка зазнала деструктивних впливів та залежностей. Соціальна робота з сім'ями учасників АТО та військовослужбовців. Соціальна робота з сім'ями внутрішньо переселених осіб. Антидискримінаційні практики в соціальній роботі з сім'ями осіб з ВІЛ. Соціальна робота з</p>	<p>Результати виконання студентом самостійної роботи оцінюються за такою шкалою: <i>Есе</i> – 7 балів: повнота розкриття питання (3 бали); опрацювання сучасних наукових інформаційних джерел (2 бали); цілісність, систематичність, логічна послідовність викладу (2 бали). <i>Оформлення роботи</i> – 1 бал. <i>Тестові завдання для самоперевірки знань</i> – 3 бали <i>Підготовка комп'ютерної презентації</i> – 4 бали. <i>Захист ІДЗ</i> – 5 балів Загальна оцінка визначається як сума балів, отриманих студентом за кожним пунктом.</p>	<p>20</p>

		<p>сім'ями мігрантів. Антидискримінаційні практики в соціальній роботі з сім'ями представників етнічних меншин. Соціальна робота з сім'ями осіб, які повернулися з місць позбавлення волі. Інноваційні технології соціальної роботи з прийомними сім'ями. Сучасні методи соціальної роботи з сім'ями осіб з інвалідністю. Соціальна робота з молоддю, схильною до наркоманії та алкоголізму. Антидискримінаційні практики в соціальній роботі з сім'ями представників ЛГБТ-груп. Соціальна робота з неповними сім'ями.</p>		
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Вступ до соціальної роботи : навч. посіб. / за заг. ред. Т. І. Бутченко, О. А. Ярошенко. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2014. 120 с.
2. Кузьмінський В. О. Сімейно орієнтована соціальна робота : практичні аспекти : конспект лекцій. Київ : Молодь, 2010. 130 с.
3. Капська А. Й. Соціальна робота : деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю : навч. посіб. Київ : УДЦССМ, 2001. 220 с.
4. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.

Додаткова:

1. Балакірева О. М. Інструктивно-методичні матеріали щодо роботи центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді з дітьми та молоддю груп ризику. Київ : USAID, 2012. 100 с.
2. Варбан М. Методичні рекомендації соціальним працівникам центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді щодо організації діяльності служб роботи з ін'єкційними споживачами наркотиків. Київ, 2007. 50 с.
3. Гуляєва Л., Головка Я., Філь Г., Семигіна Т. Молодь з інвалідністю і соціальні медіа : державна політика, проектна діяльність, інклюзія : монографія. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 144 с.
4. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. 2-ге вид. / за заг.ред.проф. І. Д. Зверєвої. Київ, Сімферополь : Універсум, 2013. 536 с.
5. Заверико Н. В. Методика роботи соціального педагога з дитячими та молодіжними організаціями : методичні рекомендації для студентів факультету соціальної педагогіки та психології. Запоріжжя : ЗНУ, 2010.
6. Зберегти сім'ю. Соціальна робота із сім'ями, які опинились у складних життєвих обставинах / авт.-упорядн. : Мороз О. М., Постолук Г. І., Семигіна Т. В., Шипіленко О. С. Київ : ЕКМО, 2008. 160 с.
7. Инновационные технологии социальной работы с неполными семьями: науч.-метод. пособ. / под ред Л. С. Алексеевой. Москва : ГосНИИ семьи и воспитания, 2004. 128 с.
8. Капська А. Й., Пеша І. В., Міхеєва О. Ю., Соляник М. Г. Технології соціально-педагогічної роботи з сім'ями : навч.-метод. посіб. Київ : Слово, 2015. 323 с.
9. Левченко К. Б. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми трудових мігрантів : навч.-метод. посіб. Харків : ФОП "Чальцев", 2008. 240 с.
10. Максимова Н. Ю. Соціальна робота з сім'єю : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ :Київський університет, 2015. 405 с.
11. Максимова Н. Ю., Толстоухова С. В. Соціально-психологічний аспект профілактики адиктивної поведінки підлітків та молоді. Київ, 2000. 200 с.
12. Методичний посібник для фахівців, які впроваджують корекційні програми для осіб, які вчинили насильство в сім'ї / укладачі : Мустафаєв Г. Ю., Довгаль І. І. Київ, 2011. 192 с.
13. Прийомна сім'я: методика створення та соціального супроводу / авт.

кол. Г. М. Бевз, В. О. Кузьмінський та ін. Київ : Центр стратегічної підтримки, 2005. 92 с.

14. Саралиева З. М. Семья – клиент социальной работы : учеб. пособ. Нижний Новгород, 2003. 287 с.

15. Сімейні групові наради як метод розв'язання конфліктних ситуацій : метод. рек. для тренера / упоряд.: Т. П. Авельцева, Н. В. Зимовець, О. А. Калібаба, В. П. Лютий; за заг. ред. І. Д. Звереві. Київ : Наук, світ, 2003. 86 с.

16. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. І. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.

Інформаційні ресурси

1. Лісовець О. В. Теорія і методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями України. URL : http://pidruchniki.ws/14990312/sotsiologiya/teoriya_i_metodika_roboti_z_dityachimi_ta_molodizhnimi_organizatsiyami_ukrayini_-_lisovets_ov

2. Соціальна робота в Україні: теорія і практика. Науково-методичний журнал. Архів номерів. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/srvu/index.html